

Tending your library like a garden:

The **Library** of the Charterhouse of Gaming under the Librarian **Leopold Wydemann** (1668–1752) and Prior **Joseph Kristelli of Bachau** (ord. 1702–1739)

Patrick Fiska (Vienna)

Si hortum habes in bibliotheca nihil tibi deerit.

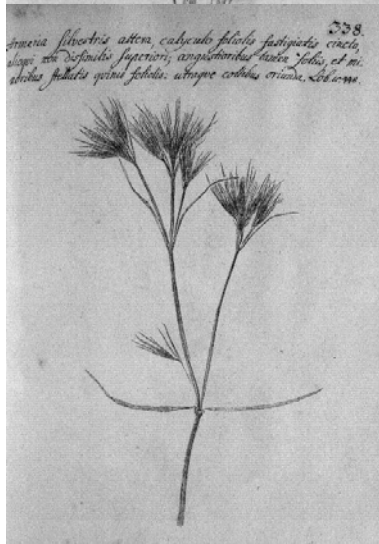
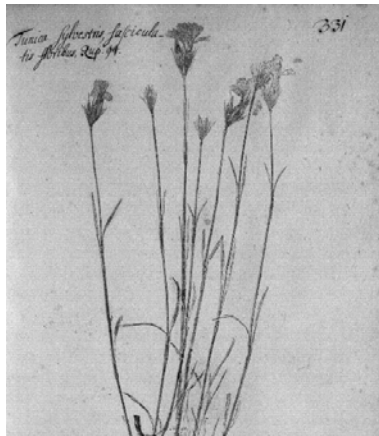
Cicero, Ad familiares IX,4

Et cum labor omnis est adhibitus, super venientes imbres, gelu, pruina, et tempestates uni saepe die totius anni laborem frustrantur, et ut absque incommodo res procedat, certe in hortis herbariis ultra tres aut quatuor menses voluptas quaeri, nequit adulta namque aestate flores defluere, herbae marcescere incipiunt autumno vero omnium illarum deliciarum senectus ingruit. Denique hyeme mors horti tetrica conspicitur.

***Hic vero noster, quem colo, hortus Bibliothecarius, semper amoenus, semper viret, semper utilis et iucundus est, semper flores mentis et animi proferens uberrimos, non vere, non aestate, non autumno, non hyeme inter moriens, non ullis coeli intemperiis aut tempestatibus obnoxius.** Quin ne hostiles quidem incursiones aut vastationes bellicas reformidat. Transportari enim ad loca tutiora et conservari potest.*

Hugo Blotius, Pro Bibliotheca Imperatoria oratio (1576)

Flowers sent or received by the librarian Leopold Wydemann

Spanische Jesumin
Spanish Jasmine

Johann Hieronymus Kniphof:
Nature prints ca. 1747

*Cariophylla
quaedam
underschiedlicher
gattungen*

Various species of
carnations

Tulipae Hollandicae

Peter Lauremberg,
Apparatus plantarius
(Frankfurt a. Main 1654)

Tulipa centifolia

Denis Dodart & Nicolas Robert,
Estampes pour servir à l'histoire
des plantes (Paris 1719)

Viola flava
Wallflower

Cartausser Neglen
Carthusian pink

*Mitto etiam venerabilis patris Henrici de Cosveldia tractatum
De tribus votis monasticis et reverendi patris Bernardi
Remediarium contra pusillanimes et scrupulosos, a venerabili
patre nostro Sebastiano ex codice Mellicensi descriptos; quos
iuxta eosdem codices revidebis.*

***Pergit ille uti hortum floribus ita mentem moribus
religioso dignis excolere.** Quod nulla nuper miserit hortensia,
partim ex mea negligentia, dum eum non admonui, partim ex
iactura, quam in hyeme etiam ipse experiri debuit, accidit.*

Leopold Wydemann to Bernhard Pez, 1724–05–05

The Library of Gaming

before the reconstruction:

Veduta of the charterhouse of Gaming, in: Anton Steyerer, *Commentarii pro Historia Alberti II. ducis Austriae cognomento Sapientis* (Leipzig 1725). **Depicted state is different from the time of publication.**

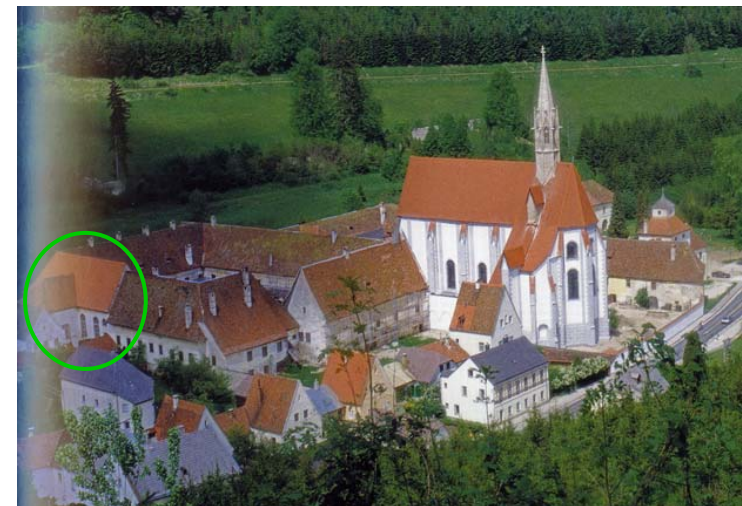
/ after the reconstruction:

Charterhouse of Gaming. Oil-painting from the Charterhouse of Buxheim, before 1720

Charterhouse of Gaming.
Library courtyard after 1726

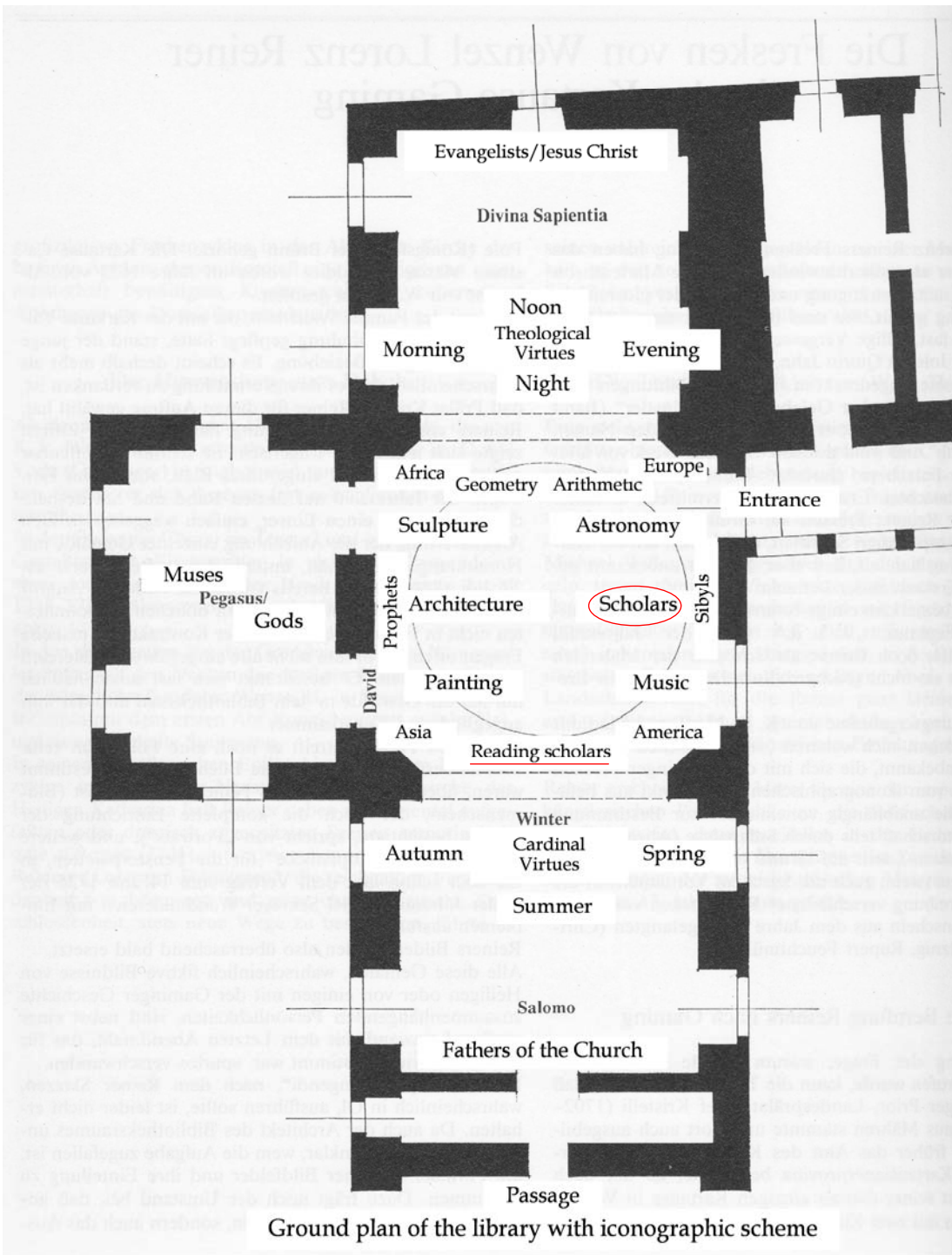

Fresco cycle by
Wenzel Lorenz Reiner

1723

Scholars

Keeping your gardening tools tidy: Bookbindery 1715

Leopold Wydemann's catalogue(s) of medieval manuscripts

231

247

tertius sub Num. 12. prima et secunda pars. sine anno, qui neque ex sequentibus erui potest.

Quartus sub Num. 16. incipit quarta pars libri qui intitulatur de imitate Christi, et est de Sacramento altaris, explicit in vigilia B. Laurentii anno 1457. habentur in hac quarta parte, sicut in Mellicornibus/ Capitula viginti et unum.

Quintus sub Num. 11. prima et secunda pars ex integro, et ex tertia parte semiquartum capitulum. sine anno.
13. Vnum Codicem in Quarto adhuc quero, quem ante annum memini me vidisse, continere hunc 3. et 4. partem sub anno 1444.
in Octavo.

Sextus sub Num. 11. prima et secunda pars cum sequenti titulo: Sequitur quidem tractatus de imitate Christi et de contemptu Vanitatum medium combinatorium, sed et consolatorium in seculo huius mundi editus per quendam Carthusiensem in Rheno.
Finis huius opusculi. 14. Calendas Martij Fer. 2. anno D. 1439.

Septimus sub Num. 10. secunda pars sola. hic dua partes, hanc per compactionem. Sint diuisa, nihilominus eadem manu et methodo sunt descriptae, utraque sine anno.

Octavus sub Num. 17. prima pars sola.

Nonus sub Num. 58. Sequentes tractatus de imitate Christi qui sunt quatuor editi ab egregio Doctore B. Borauenhorae de Balneo regio S. E. R. C. A. D. Sequentibus omnes quatuor libri, et in tertio libro habentur capitula 64. et in hoc terminatur liber 4. de imitate Christi finitij anno D. 1470. cum venis 17. die Aprilis feria 6. hora 6. et statim debuerit githur. Jam incipit liber de doctrina interioris hominis ad animam contemplandam, qui alius imago aeterna vitae nuncupatur Borauenhorae Cardinalis. Qui Boruar. Cardis. aliam dicitur composuisse praedictos quatuor tractatus de imitate Christi, ut inveni in exemplari. huiusmodi Codex.

Decimus sub Num. 63. prima et secunda pars descripta anno 1471. Quart. Calend. Junij.

Observationes
circa praefatos Codices.

1. Ni nostrorum Codicum tractatus de imitate Christi nunquam attribueretur Joanni Gerson, nuncquam Joanni de Canabaco nuncquam Thoma à Kempis. sed semel Num. 58. Sancto Borauenhorae non quidem absolute sed sub dubio qui dicitur composuisse, et alteri Vie sub Num. 11. Cuidam Carthusiensi in Rheno. id est in quadam Carthusia ad Rhonem sibi commoranti. Tales Carthusiae olim fuit Obervorathensis nunc Melsthemium, Brasglata, nunc Sicut Confluentina et Maguerthia: in duabus primis Ludolphus de Saxonia prioratum administravit quo de amorem literarum resignato ad Gerriam

1706

Codex in folio nuper repperus

praeter libros hypo datos, videlicet, Fasciculum temporum, Supplementum Chrocarum, et Historiam Friderici Imperatoris, continet MSS. Saec. XV.
 Chronica Bavariae cum Catalogo Ducum. init. Bavariae quae et Noricus dicitur. item. DVIII. Hoc tempore gens Noricorum. videtur esse monasterij Mathicensis vulgo Mathsa vel aliter Maunse.
 item Chronica Schyrensis in vulgari. init. Da man zall von Christi gebint 77.
 item Chronica Legensensis. init. Duo Quincti forunhor.
 item aliqua Chronica omnium Principum et de quibus nuper scripsi scripsi.
 Chronica vel Extractus ex Chronica bellicae Saloborae. init. circa anno D. 1118.
 Episcopi Niemensis Ecclesiae. init. anno D. 1118. Berthardus primus.
 Chronica Monasterij Hambensis. Anno D. 1118. in die 9. ill. Augusti.
 Catalogus Archiepiscopi Laureac. et Patavi. init. anno D. 1118. Philippus cum.
 Catalogus Episcopi Ratisbon. init. anno D. 1118. Sub Gelasio Papa.
 Methodius de principio et fine mundi. init. Sciendum est quod exiit ad Erbonis Carmen. init. Indue cilecium, sedas in pulvere mater.
 Catalogus Episcoporum per orbem.
 Calendarium Hebraicum vite. init. vidi in dextera sedentis et
 et quaedam alia. in fine codicis legitur.
 Joanne Serliger dedit hunc librum mihi Michaeli Scherzinger
 Doctori anno 1509.

1717

Opera
V. C. Nicolai Kempffij de Argentina.

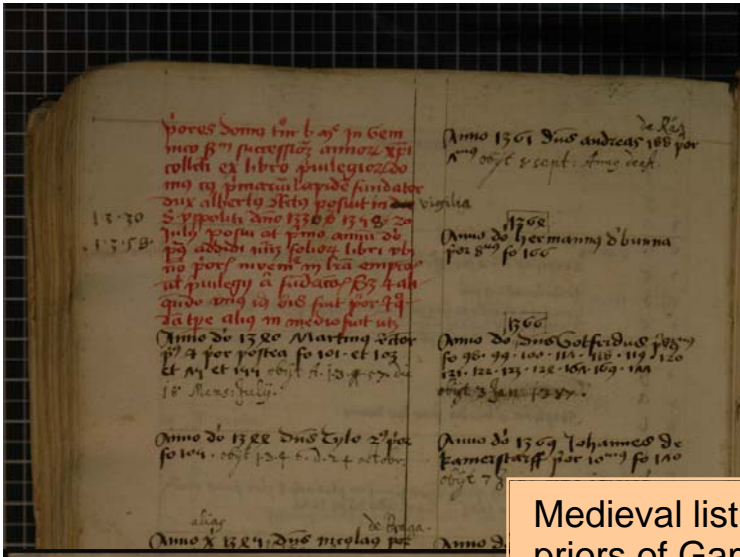
1. Alphabetarium Divini amoris de elevatione mentis in Deum. init. ad honorem omnipotentis Dei. De hoc praeter ea, quae in tua deo, observatione 120 gogica habes, vide Duchesium in Scripl. Ord. proed. tom. 1. pag. 793. Num. 10. et nota, illud etiam ex latere in Germanicum translatione studio V. P. Iovannis Michel Carthusiani in Brexheim, editum esse Memoribus anno 1493. Nota etiam cui finem. ubi habetur in Carthusijs Seithen, Gemiacensi, Hertholensi, Agiba cons. et Obmueni. Dicitur haec legent. exoritur pro ordine Carthusien, ex quoniam ecclesia ad Christum Dominum, qui pro institutione ordinis Carthusien, in solitudine degentium, et pro dno huius, i. bellij, sui nunc et semper in saecula saeculorum Benedicti. amen.
2. Tractatus de proprietatibus Religionis inethum. init. Convertimini ad me p. Quamvis Divina Misericordia. Cuius illi.
3. Memoriale primorum principum in Scholis Vichulum, aut alio, modo vivendi in ordine praecipue Carthusiensi. init. in Scholis Scientiarum lege Aristotele et. Constal. Caput. 30. Gemiaci b. in 4. sub Num. 31. et 36. item Obmueni, et forte etiam Vienna apud Porothanoy.
4. Tractatus de discretione. init. Bonum est sal. * 13. habetur etiam Gemiaci Germanice ab eo versu. in 4. sub Num. 181. Cuius illi.
5. Tractatus de charitate sive amicitia vera et ficta. init. Omnia nostri vichulib. et bonis aliqua sunt. Agiba in 4. Constal. Caput. 7.
6. Tractatus de peccatis Charitatis contrariis. init. Vnum est aliquan, sulum de vera Christi amicitia, agiba in 4. Constal. Caput. 28. Documenta 88. P. modum contra peccata tradita, et in propositiones redacta. init. Sancti Mathy non solum comati sunt. in 4. Constal. propositionibus Wydecim.
7. Tractatus de peccatis Charitatis contrariis. init. Vnum est aliquan, sulum de vera Christi amicitia, agiba in 4. Constal. Caput. 28. Documenta 88. P. modum contra peccata tradita, et in propositiones redacta. init. Sancti Mathy non solum comati sunt. in 4. Constal. propositionibus Wydecim.

1717

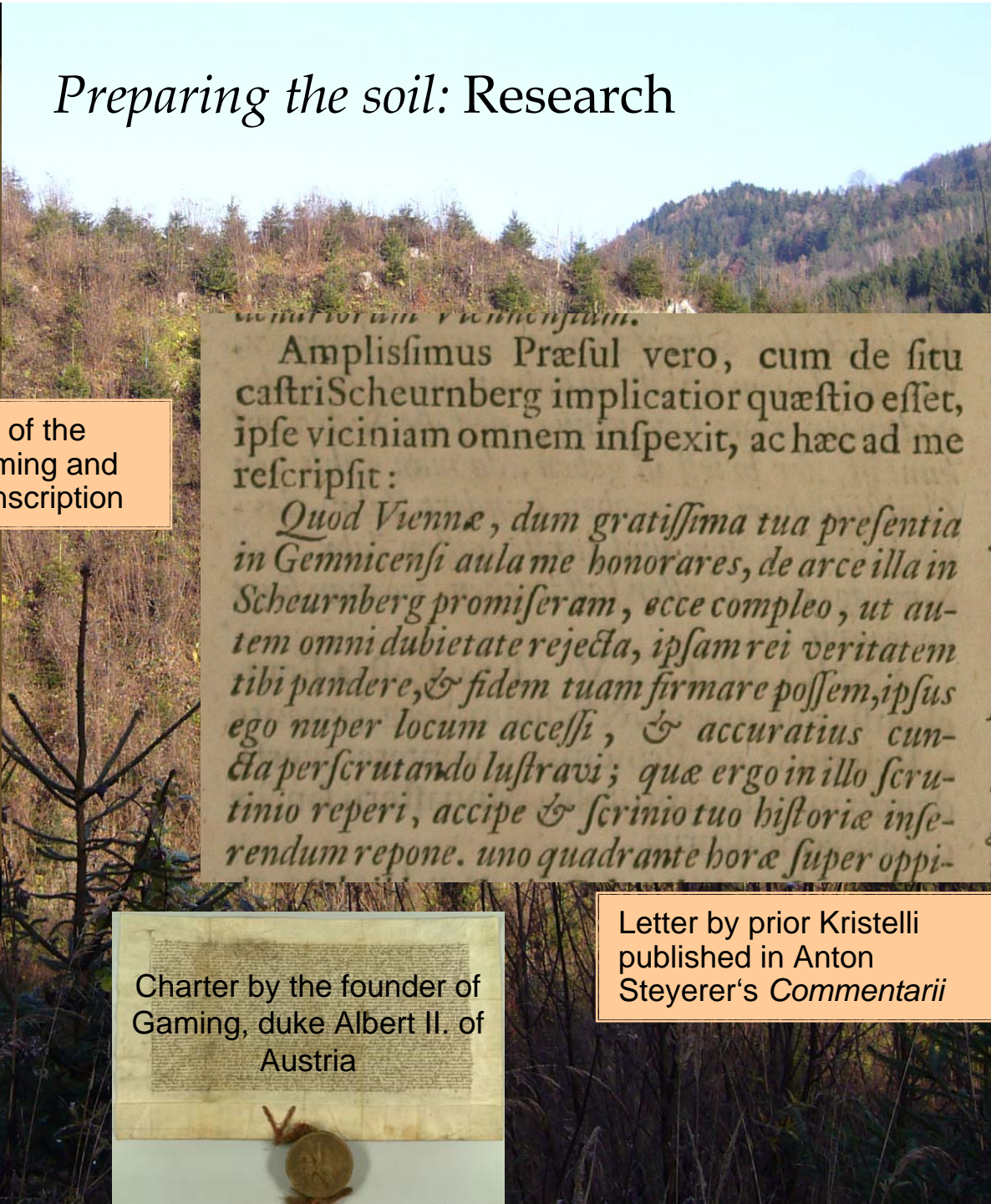
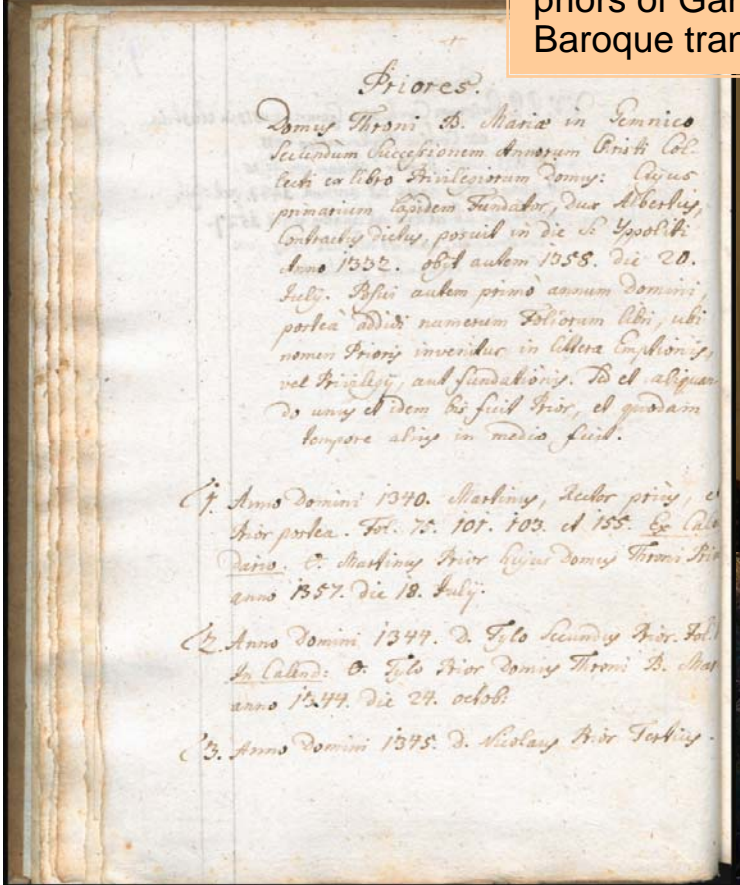
BIBLIOTHECA
MELK
STIP

Preparing the soil: Research

Medieval list of the priors of Gaming and Baroque transcription

Amplissimus Præsul vero, cum de situ castri Scheurnberg implicatio quæstio esset, ipse viciniam omnem inspexit, ac hæc ad me rescripsit:

Quod Viennæ, dum gratissima tua presentia in Gemnicensi aula me honorares, de arce illa in Scheurnberg promiseram, ecce compleo, ut autem omni dubietate rejecta, ipsam rei veritatem tibi pandere, & fidem tuam firmare possem, ipsus ego nuper locum accessi, & accuratius cuncta perscrutando lustravi; quæ ergo in illo scrutinio reperi, accipe & scrinio tuo historie inserendum repone. uno quadrante horæ super oppi-

Letter by prior Kristelli published in Anton Steyerer's Commentarii

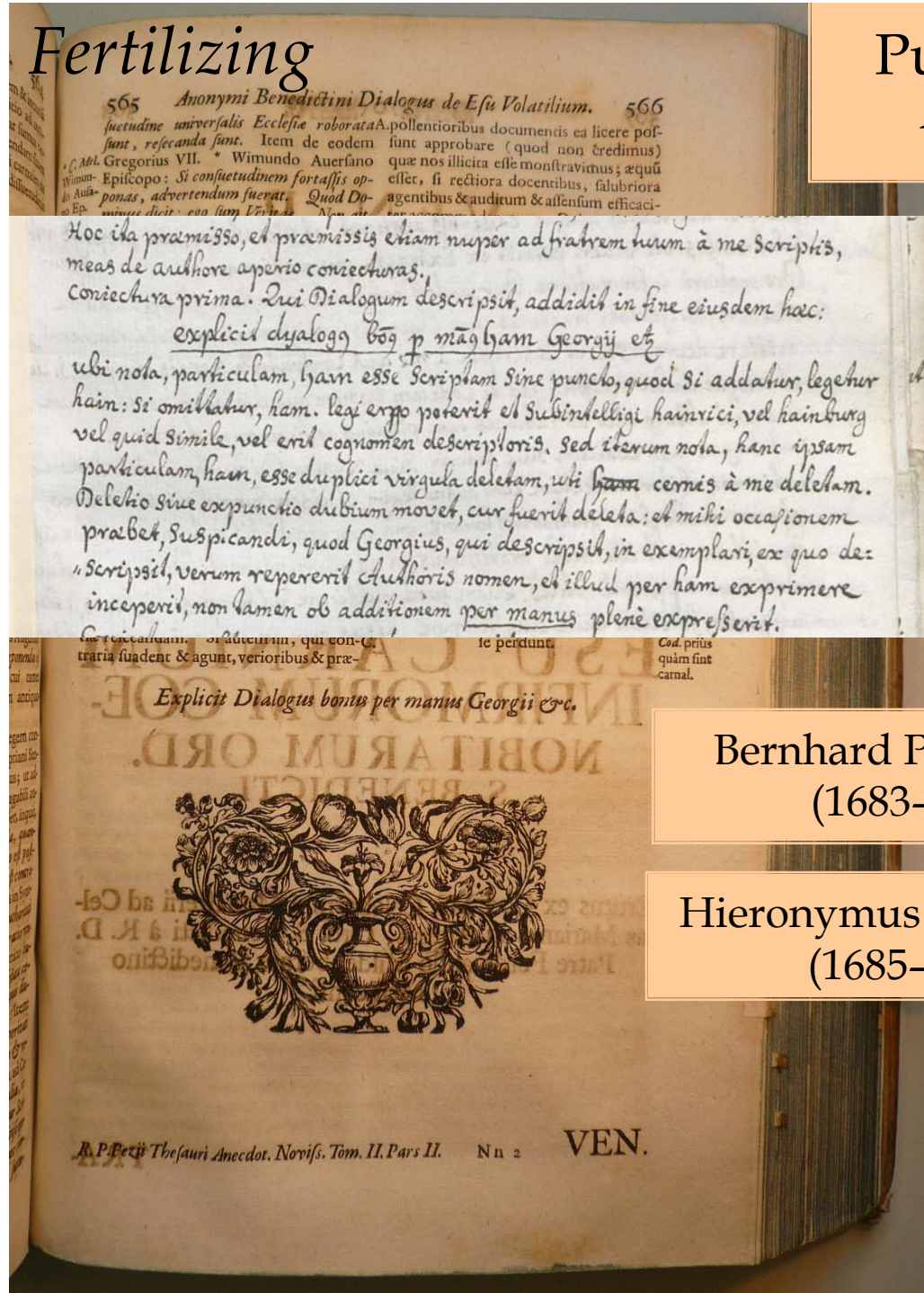

Charter by the founder of Gaming, duke Albert II. of Austria

Fertilizing

Publishing medieval texts from
the Gaming library holdings

565 Anonymi Benedictini Dialogus de Esu Volatiliu. 566

suavitate uniuersalis Ecclesie roborata. A. pollentioribus documentis ea licere possunt, reseranda sunt. Item de eodem sunt approbare (quod non credimus) quae nos illicita esse monstrauimus; æquum esset, si rectoria docentibus, salubriora agentibus & auditorum & assensum efficaciter

Hoc ita praemisso, et praemissis etiam nuper ad fratrem huius à me scriptis, meas de auctore aperio coniecturas.

Coniectura prima. Qui Dialogum descripsit, addidit in fine eiusdem haec:

explicit dialogus bonis per manus Georgij etc

ubi nota, particulam, hanc esse scriptam sine puncto, quod si addatur, legatur hinc: si omittatur, ham. legi ergo poterit et subsintelligi hainvici, vel hainburg vel quid simile, vel erit cognomen descriptoris. Sed iterum nota, hanc ipsam particulam, ham, esse duplici virgula deletam, uti hanc cernis à me deletam. Delectio siue expunctio dubium mouet, cur fuerit deleta: et mihi occasionem praebet, suspicandi, quod Georgius, qui descripsit, in exemplari, ex quo descripsit, verum repererit Auctoris nomen, et illud per ham exprimere inceperit, non tamen ob additionem per manus plene expresserit.

Georgius autem, si auctorem, qui coniectura suadent & agunt, verioribus & pra-

te periciunt.

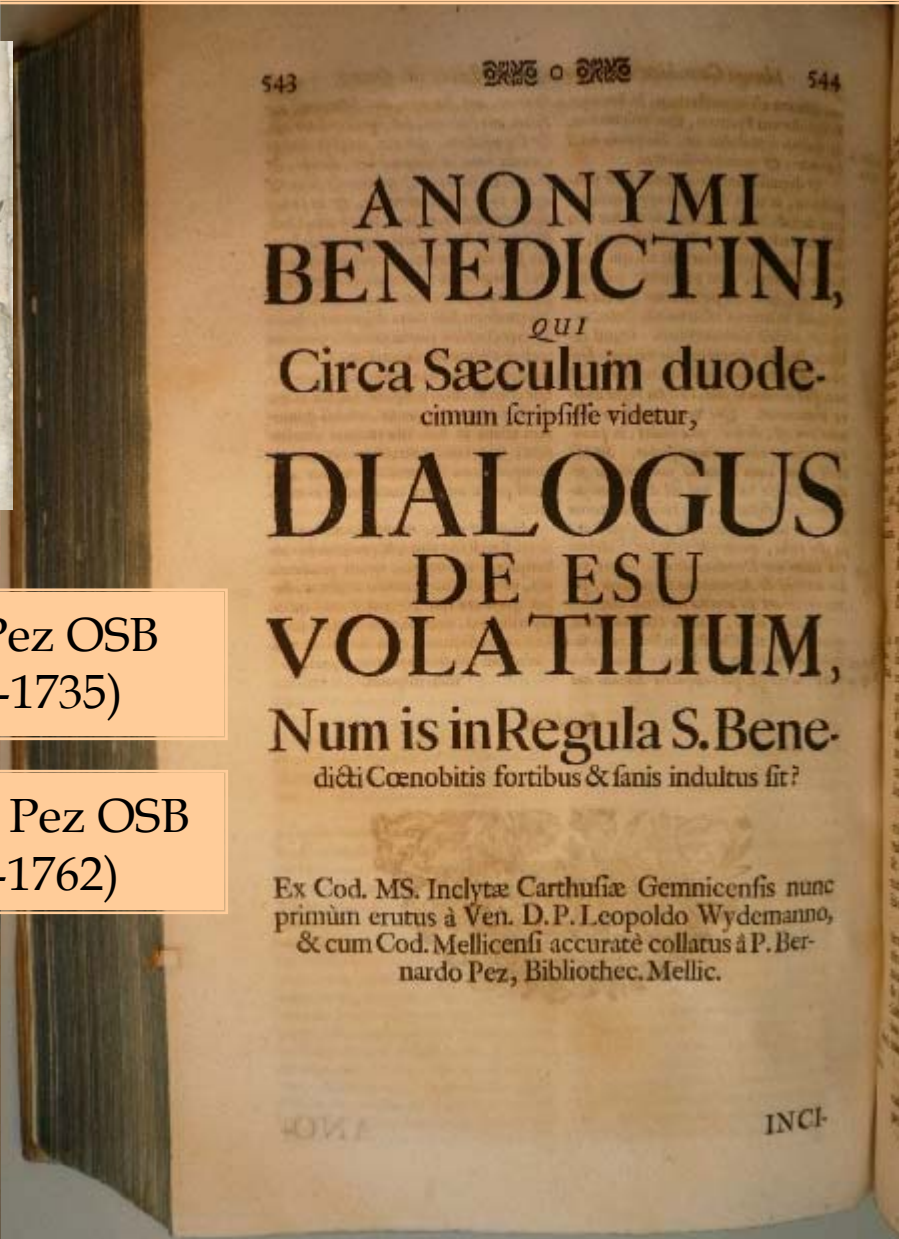
Cod. prius quam sint carnal.

Explicit Dialogus bonis per manus Georgij etc.

Bernhard Pez OSB
(1683–1735)

Hieronymus Pez OSB
(1685–1762)

543

ORNE O ORNE

544

ANONYMI
BENEDICTINI,

QUI

Circa Saeculum duode-
cimum scripsisse videtur,

DIALOGUS
DE ESU
VOLATILIUM,

Num is in Regula S. Bene-
dicti Coenobitis fortibus & sanis indultus sit?

Ex Cod. MS. Inclytæ Carthusiæ Gemnicensis nunc
primum erutus à Ven. D. P. Leopoldo Wydemanno,
& cum Cod. Mellicensi accuratè collatus à P. Ber-
nardo Pez, Bibliothec. Mellic.

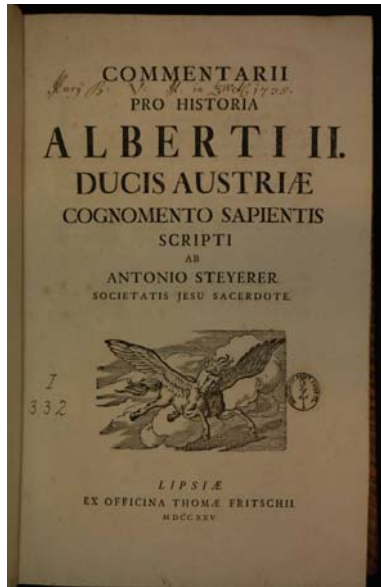
R. P. Pez Theauri Anecd. Norvifs. Tom. II. Pars II.

N. 2

VEN.

INCI-

**PANDECTAE
SECULARES,**
DUM
SACRATISSIMA
FAMILIA CARTHUSIANA,
QUAE
GEMNICI FLORET IN AUSTRIA
INFERIORE,
PRIMUM
**ANTISTITIS
JUBILEUM,**
ET
QUARTUM SECLUM SUUM,
AD
EXEMPLUM SACRORUM VETERUM,
GEMINA FELICITATE CELEBRARET,
Anno post Seculum XVII. secundo atque
trigesimo, VI. Kal. Octob. die S. NILO, Abbati
Cryptae Ferratae, sacro;

**AETERNAE MEMORIAE
COMMENDATI.**

VINDOBONAE
Argilla Typographi Caesarea Vangeliana.

EPISTOLA.
REVERENDISS. PERILL. AMPLISS.
DOMINO, DOMINO
**JOSEPHO
CHRISTELLO**
DE
BACHAU,
Almae Inclytacae Carthusiae Gemnicensis,
Supplex ante Thronum B. M. V. Deo Hymnum dicit,
**ANTISTITI
DIGNISSIMO MERITISSIMOQ.**
S. CAES. R. CATH. M.
CONSILIARIO,
CELSISS. PRINCIPIS PASSAVIENS.
ARCHIDIAcono,
SAC. ORDINIS D. BRUNONIS
Per Alemanniam Superiorem & Poloniam
GENERALI, quem vocant, VISITATORI;
**NOVI SECLI AUSPICATORI,
SECLUM ET SALUTEM**

JO. CAR. NEWEN, Agrippinae,
Conf. Aul. Diti. Laur.
Scripsit in Juvalem.

Harvesting

